BISKUPSTVÍ OSTRAVSKO-OPAVSKÉ
Kostelní náměstí 3172/1, 702 00 Ostrava, Moravská Ostrava

Synodální proces v ostravsko-opavské diecézi 2021–2022

Ve dnech 8.–9. října 2021 zahájil papež František tříletý synodální proces rozdělený do tří fází: diecézní, kontinentální a univerzální. Diecézní fáze začala v naší diecézi dne 16. 10. 2021 o svátku sv. Hedviky při společné bohoslužbě. Od toho data pokračoval synodální proces na úrovních místních společenství (např. farnosti, řády, společenství napříč farnostmi). V průběhu října a listopadu 2021 se v ostravsko-opavské diecézi vytvořily synodální skupinky, které dostaly potřebné podklady i organizační materiály. Výstupy ze skupinek pak měli místní koordinátoři dodat diecéznímu koordinátorovi prostřednictvím webového formuláře, případně formou e-mailové korespondence do 2. 3. 2022. Diecézní koordinátor P. Jan Czudek po tomto datu uvedené výpovědi spolu s týmem dalších lidí zpracoval do pracovní syntézy, kterou zaslal farním koordinátorům před presynodálním slavením v diecézi. Závěrečné diecézní presynodální setkání proběhlo v neděli 1. 5. 2022 na biskupství v Ostravě a následně v katedrále Božského Spasitele. Této události se zúčastnilo 61 koordinátorů, kteří byli nejdřív seznámeni se stavem synodálního procesu a následně rozděleni do skupinek, v nichž dostali za úkol:

I. Podívat se na pracovní návrh syntézy z předem zadaného pohledu:
   a) Dialog na různých úrovních (uvnitř společenství, navenek)
   b) Rozdíl ve výpovědích v syntéze na úrovni farnosti a diecéze
   c) Osoba papeže Františka a jeho pojetí synodality
   d) Slavení jako způsob prožívání víry
   e) Změny ve světě jako důvod pro změny v církvi? (Co by se mělo změnit, a co by naopak mělo zůstat neměnné?)

II. Doplnit, co dosud schází v pracovní verzi diecézní syntézy

Po setkání ve skupinkách se presynodální shromáždění přesunulo do katedrály, kde za účasti věřících zazněla jak pracovní verze syntézy (P. Jan Czudek), tak závěry ze skupinek na biskupství (mluvčí jednotlivých skupinek). Vše pak bylo zakončeno společným slavením mše svaté s biskupem Martinem Davidem, apoštolským administrátorem diecéze, s prosbou o bohaté ovoce synodálního procesu v místních společenstvích a celé církvi. Pracovní verze syntézy byla představena také při diecézní pouti kněží na Mariahilf (10. 5. 2022), kde opakovaně zazněla prosba o obohacení tohoto dokumentu o výsledky *Malé kněžské synody* z naší diecéze (2013–2015). Všechny připomínky, které zazněly ve skupinkách, v katedrále i na pouti kněží, byly následně zahrnuty do této závěrečné verze syntézy, kterou spolu s *Coram me* apoštolského administrátora diecéze předkládáme.

Statistické údaje:

1. Bylo shromážděno **252** odpovědí prostřednictvím webového formuláře a **36** doplňujících emailů s přílohami, do procesu bylo zapojeno **118** farností, **11** dalších společenství, celkově spočítáno **2 205** zapojených lidí.

2. Složení lidí ve skupince – většinu tvořili pracující lidé středního věku s mírnou převahou žen nad muži (**55 %**; **45 %**), ve skupince skoro všichni katolíci, pár jiného vyznání a pár lidí bez církevní příslušnosti. ANGAŽOVANOST KNĚZE VE SKUPINCE: **62 %** nebyl přítomen, **37 %** byl přítomen a spíše naslouchal, **1 %** byl přítomen a snažil dominovat. Možná trochu překvapí malá angažovanost kněží, vyplývalo to však z původního zadání, kdy se říkalo, že „*kněží by to neměli organizovat*“. Zdá se tedy, že někteří kněží zadání pochopili tak, že se nemají angažovat vůbec, a organizaci skupin plně přenechali laikům.

3. Polovina synodálních skupinek vznikla pro účely synody, polovina existovala už předtím a pouze zařadila na svá pravidelná setkání synodní témata. Většina skupinek (**74 %**) bude dál v setkávání pokračovat, byla to pro ně zkušenost, kterou chtějí zařadit do dalšího fungování společenství.

4. Většina skupinek se sešla **3x a vícekrát**, z 94 % se setkávali prezenčně, třetina skupinek projednávala i další téma(ta), dvě třetiny zůstaly pouze u jedné otázky. Ve skupinkách panovala atmosféra důvěry (převažuje ANO nad DOCELA ANO), většinově se všichni cítili být přijati ostatními.

5. Otázky podle četnosti výběru (první projednávaná otázka):
   - Naslouchat **62**
   - Na společné cestě **55**
   - Vést dialog v církvi a ve společnosti **33**
   - Slavit **31**
   - Autorita a spoluúčast **15**
   - Formovat se v duchu synodality **15**
   - Ujmout se slova **9**
   - Spoluzodpovědnost za misijní poslání **9**
   - Rozlišovat a rozhodovat **7**
   - S jinými křesťanskými denominacemi **4**

   (Výběr tématu napovídá, které otázky jsou brány jako stěžejní, jakým směrem se bude ubírat naše aktivita, NASLOUCHÁNÍ – důležité, S JINÝMI KŘESŤANY – na okraji, přitom ekumenismus zaznívá často, viz bod II.)

6. Na otázku, zda je synoda něco nového, nebo obvyklý způsob života církve, se většina vyjádřila ve smyslu, že **je to něco nového**, na co jsme dosud nebyli zvyklí, a přijímali to s vděčností jako novou příležitost. Pozitivně bylo také hodnoceno to, že pro setkávání ve skupinkách existoval jakýsi manuál, který zahrnoval způsob, jak skupinka pracuje, důraz na potřebu ticha a společné modlitby pro rozlišování, počet setkání a také doporučený časový úsek setkávání.

7. Vyvolalo setkávání potřebu konkrétních změn ve farnosti? **78 % odpovědělo ANO**, což je pozitivní v tom smyslu, že skupinky začaly svoje uvažování od toho, co mohou udělat na svojí úrovni, a chtějí v setkávání pokračovat proto, že takto mohou prakticky uskutečňovat závěry, ke kterým došli.

8. V atmosféře skupinky převládalo **sdílení**, **naslouchání** a **spolupráce** nad rivalitou a konfrontací, mírně převažovalo rovnoměrné sdílení všech nad dominancí jednotlivců, vyvážení panovalo mezi tlakem na výkon a uzrání času na rozlišování. **V zaměření pohledu** většinově převážilo zaměření na místní církev – což opět přičítáme na vrub původnímu zadání, které znělo ve smyslu začínat od nejnižších společenství. Proto třeba koordinátoři na farní úrovni řešili, jak do formuláře zapsat skutečnosti, o kterých se lidé nebavili na skupince – tam právě patřila oblast diecéze nebo celé církve. A tak do formuláře nakonec většinou nenapsali nic nebo uvedli, že daná oblast „*nebyla projednána*“.

I. Společné putování ve farnosti. Zapojení – naslouchání.

O společném putování se mluví nejčastěji v souvislosti s *ekonomickou* a *pastorační* radou farnosti anebo v kontextu lidí „zapojených“, nebo „nezapojených“ do dění ve farnosti. Řeší se, kdo je zapojen a jakým způsobem – v různorodosti služeb. Na jedné straně zaznívají spokojené hlasy *(všechno funguje tak, jak má)*, na druhé straně (častěji) zaznívají hlasy kritické, např.: *pastorační, ekonomická rada nefunguje (neexistuje), kněz naslouchá jenom určité skupině lidí, zodpovědnost za rozhodování na sebe bere duchovní, rozhodovací procesy ekonomického i pastoračního rázu nejsou transparentní, do služeb ve farnosti (lektoři, akolyté, kostelníci) by se mohlo zapojit více lidí* apod.

Zaznívá také kritika směrem dovnitř komunity: *jsme uzavření, žijeme v „bublině“, známe se jenom z bohoslužeb, cítíme potřebu* ***být více jako rodina***. Co se týče služby společenství uvnitř farnosti, jedná se o záležitost jednotlivců, kteří farnost „táhnou“, a „pasivní většiny“, která je ve vleku.

Citace ze závěrů synodálních skupinek (dále vždycky kurzíva):

- *Ve farnosti nikdo vědomě nestanovuje cíle (pastorační rada nefunguje, jak má), pokud existují, vznikají z momentálních potřeb nebo individuálního nadšení laiků. Způsoby dosažení cílů stanovují kněží po malé nebo žádné diskuzi, někdy se řeší improvizovaně. Kroky, které je třeba učinit, plní členové farní rady a aktivní farníci. Nutné, aby vznikla skutečná pastorační rada s celoročním plánem pastorace, s delegovanými úkoly, se zapojením laiků.*
- *Lidé ve farnosti nejsou zapojeni do rozhodovacího procesu. Malá informovanost. Neočekávání zapojení laiků do rozhodování.*
- *Transparentnost: Fungující ekonomická a pastorační rada – veřejné volby, možnost zapojení veřejnosti, dostupnost zápisů z jednání – chat – laická platforma vedle rady.*

II. Komunikace, propojování lidí a ekumenismus

Komunikace zaznívá jako pojem a potřeba na více úrovních – farníci mezi sebou (tábory ve farnosti stojící vedle sebe, nebo proti sobě, zájmové skupiny, rozdílné generace), skupinky farníků mezi sebou navzájem (schóla, jednotlivá modlitební společenství apod., skupinky existující, funkční, která však mezi sebou nekomunikují), komunikace farnosti navenek směrem k nevěřícímu nebo jinak věřícímu světu. Zaznívá potřeba propojování generací – jak to udělat, aby jedni navázali na druhé, aby spolupracovaly různé generace lidí. V komunikaci směrem navenek vyniká touha být aktivně přítomen v dané obci (městě), vstupovat do občanské společnosti při jednáních s představiteli, být účastní společenského života při akcích konaných místními samosprávami, být součástí společenského a kulturního života. Je také potřeba navázat spolupráci s věřícími jiných církví, vyměňovat si zkušenosti, společně se modlit. V této oblasti přiznáváme, že sice po ekuméně toužíme, ale v každodenním životě pro to moc neděláme.

- *Umět vycházet k lidem ve farnosti i mimo církev.*
- *Nejdůležitějším úkolem pro naše společenství je více a pravidelně spolu komunikovat, všichni si vzájemně naslouchat, názor od každého vnímat jako důležitý a nečlenit se na skupinky (snažit se bořit vůči sobě navzájem předsudky a bavit se v našem kostele se všemi – jak mezi námi mladými, tak se starší i mladší generací a kněžími).*
- *Aktivněji se podílet na chodu obce, spolupráce s městem, školami a dalšími institucemi. Člověk člověku – větší vnímavost i uvnitř farnosti, oslovovat individuálně lidi na okraji (kteří „jen“ procházejí), vytvořit si seznam dlouhodobě nemocných, starých a jinak potřebných.*

III. Všímat si vyloučených

V celé významové šíři toho slova vyloučenými jsou nově příchozí do farnosti, ti, co nepatří do farnosti, slabí, homosexuálové, rozvedení, ženy (především v liturgii). Pro všechny uvedené by bylo přínosem snažit se o jejich větší zapojení – jsou zde převážně obecná konstatování (respektovat, přehodnotit ve svých pohledech), ale i konkrétní podněty (uvítat, přijímat, začlenit, změnit přístup ke všem zmíněným). V tomto tématu je zřejmý odkaz na papeže Františka a jeho přístup.

- *Přijímat nové lidi mezi sebe. Všímat si, kdo stojí bokem, oslovit je. Dávat vědět o existenci našeho společenství (např. v ohláškách) a připomínat, že je otevřené pro nové členy. Starší by měli dávat prostor mladším zapojit se do fungování farnosti.*
- *Otevřená farnost vůči menšinám (v oblasti spirituality, sexuality, způsobu života). Být vstřícný na webových stránkách i v osobní komunikaci. Větší zapojení žen ve farnosti (kostelní služba, ministrování, ...). Podpora prožívání mužské spirituality (i společné neformální aktivity). Nabídka duchovních rozhovorů. Besedy. Brainstorming farníků k vizi farnosti.*

IV. Slavení

Přemýšlení ohledně slavení se ubírá k otázce: *Umíme, nebo neumíme slavit?* Otázka nesměřuje ke způsobu slavení (tradiční – moderní formy), ale jestli naše slavení (způsob) odpovídá naší víře. Dalšími otázkami jsou: *Je naše slavení radostné? Je jazyk, ve kterém probíhá naše slavení, srozumitelný pro nás a také pro současný svět? Nestálo by za to přehodnotit zastaralé liturgické texty stejně jako texty písní?*

Ukazuje se, že pro lidi je důležitá také forma, která vytváří rámec pro slavení. Není jim jedno, jaký používají jazyk při liturgii a gesta, kterým mnohdy nerozumí.

Důležitým prvkem je touha po radosti a vnitřní kritika toho, že jsme jako křesťané smutní – nejvíc je to patrné v liturgii.

Paradoxně u této otázky nezaznamenáváme rozdělení na tradicionalisty a modernisty (ve formulářích ani jeden takový náznak), nikde není zmíněna důležitost formy (klekátko při svatém přijímání, latina, předkoncilní liturgie). Přičítáme to faktu, že účastníci synody v diecézi jsou lidmi, kteří upřednostňují obsah víry před formou a v liturgii si všímají výše uvedeného.

- *Způsob slavení by měl být srozumitelný, jazyk aktuální (pěkné jsou nové přímluvy – v modré knize). Jazyk písní i některých jiných modliteb je nesrozumitelný, neoslovující (např. litanie – věži z kosti slonové; v breviáři modlitby plné přechodníků). Co se týká slavení, tak mi připadá, že my katolíci jsme neveselí a zkostnatělí.*
- *Při slavení mší sv. nebývá přítomna radost. Kněží by mohli po mši podávat ruce před kostelem a diskutovat s lidmi. Slavení by se mohlo dít i mimo kostel (příroda, tábory – možnost slavit bohoslužby slova i pro laiky). V kostelích by nemělo znít kárání lidí, ale povzbuzení. … Zapojit aktivně do liturgie děti. Slavení by mělo být o radosti a vděčnosti. Oslavu Boha by laici mohli vzít do vlastní režie, mimo kostel v rodinách.*

V. Evangelizace, katecheze

Evangelizace je chápána jako úkol dovnitř i navenek: dovnitř – nejčastěji zmiňovány kurzy Alfa (prohloubení osobní víry), navenek – vycházení směrem k nejbližšímu okolí (obec, škola, spolky kulturního života). Úkolem by pak bylo vycházet ven, zajímat se o ostatní, prolomit anonymitu, vystoupit z ulity (bubliny).

Nutnost oslovení (a náboženské vzdělávání) **všech skupin věřících** – katecheze, zvláště pak mladých a dětí. Na druhé straně se však neomezujme jenom na děti a mládež, na tradiční „místa“ katecheze (křest dítěte, biřmování, svatba), ale zahrňme všechny věkové skupiny průběžně do celoživotního vzdělávání. Přesto však (zaznělo vícekrát a znova i na presynodálním setkání v diecézi je třeba se zvláště věnovat dětem a mládeži jako budoucnosti církve a také rodinám jako takovým, neboť tvoří církev a mají být tou nejmenší a základní buňkou, podle které se mají „vzorovat“ větší celky jako např. farnost, diecéze a církev.

- *Rozhýbat farnost k aktivitě, více přiblížit fungování farnosti, diecéze, církve. Hledat způsoby, jak tvořit společenství, která se budou nejen vzdělávat, ale i evangelizovat. Společná neformální setkání, pomoc knězi a hlavně si uvědomovat při nedostatku kněží, že mnoho věcí bude na farnících, tzn. v mnoha směrech pomoc laiků. Hledat proto*

dobrovolníky ke službě nejen při liturgii, ale i v dalších aktivitách. Pokud nebude třeba i jednou kněz na místě, aby farnost mohla fungovat i bez jeho přítomnosti.

- *Zavést katecheze pro dospělé, biblické vzdělávání, studium exhortací papeže Františka, vše spojené s možností dotazů a dialogu.*
- *Schází katecheze – v homiliích – teologická témata (dříve „Učící se církev"). Doplňovat si náboženské vzdělání sami – v médiích – rozhlas, TV, program Vatikán, KATYD. Přinášet informace i z jiných farností.*

VI. Být křesťanem, život z víry

Formalismus v „plnění" náboženských povinností, **anonymita** (příklad výpovědi: *Přijdou jenom na mši, potkáváme se jenom v kostele, potom už ne.*). Tato kritika jde i k samotným autorům výpovědí: *Neumíme obhájit svoji víru, nejsme vzdělaní v této oblasti, málo se o to staráme…*

Odráží se zde touha po hlubším osobním životě z víry a také touha po vytváření živého společenství složeného z „prohloubených" jednotlivců.

Povrchnost ve víře a touha po jejím překonání, strnulost – lidé chtějí svoji víru žít opravdově a hluboce. Na této zkušenosti pak chtějí budovat své další aktivity – evangelizaci, pomoc potřebným, nesení křesťanských hodnot dnešnímu světu. Opakovaně zaznívá, jakými bychom chtěli být jako křesťané: *Být solí země, zbavit se klerikalismu.* Ideálem by byl život v pravdě, průzračnost, být přitažlivý (*Hleďte, jak se milují*).

- *Bojíme se na věci podívat jinak a nově. Lidé mají často tradiční víru, bez osobního vztahu s Kristem a církev nabízí většinově svátostný servis. Modlíme se za ekuménu, ale na nižších úrovních pro ni nic neděláme. Chybí nám zájem jeden o druhého (i díky tomu, že farnosti jsou moc velké společenství). Vadí nám autoritářství kněží a církevních hodnostářů.*
- *Náš sen o farnosti je prostý. Přejeme si, aby náš kostel byl pro město malý. Aby zde chodili věřící ne, že musí, protože je neděle, ale s radostí pro oslavu našeho Pána. Abychom všichni s nadšením, láskou a díkuvzdáním si uvědomovali blízkost našeho Spasitele, abychom společně prosili o dary Ducha a používali je pro dobro jiných. Abychom svým dětem uměli předat lásku k* Bohu. *(…) Abychom s Bohem žili opravdový, nepředstíraný všední život, dovedli si navzájem odpouštět a nezávazně pomáhat.*
- *Vrátit se ke Kristovu odkazu. Následovat Krista.*
- *Toužíme po tom, aby Církev byla pro každého domovem, místem přijetí, bezpečným přístavem – aby takto nebyla vnímána jen těmi, kdo do ní patří, ale aby ji takto vnímal i svět okolo.*

VII. Synoda

Synoda jako taková je vnímána jako nastartování procesu. U zaangažovaných lidí ve skupinkách je patrná vděčnost za událost synody. Říkají např.: *Poprvé jsme se bavili o „takových tématech"; ... buď se bavíme o hloupostech, nebo o „svatých věcech" v kostele nebo na společenství, tohle bylo poprvé, kdy jsme se zamýšleli nad současným stavem spolu s tím, co udělat do budoucna; ... mohli jsme se bavit*

o věcech víry a praktického fungování, protože si myslíme, že to přispěje k oživení, zároveň přiznáváme – nejsme zvyklí vést dialog, nejsme zvyklí vést tento druh dialogu; ... bylo dobré, že synodní setkávání mělo konkrétní schéma, které vedlo k nějakým závěrům. Rozhodně bychom měli v synodalitě pokračovat, sami sebe vychovávat v duchu synodality. Závěry synody bychom si měli vzít jako úkol do budoucna, ve farnosti i v diecézi, a měli bychom je zařadit do bodů pastoračních výhledů farností tak, aby nevyzněly do prázdna. Synoda nekončí tím, že jsme zakončili svoje setkávání ve skupinkách, ale chceme tento způsob nést dál a zapojit jej do dalšího fungování místních společenství.

- *Proces synodality je pro farnost poměrně nový. (...) Synodalita je pro nás nový pojem, který nás otvírá a vybízí k novým formám společného soužití v církvi, které vnímáme jako nevyhnutelné, protože si myslíme, že současný stav je trvale neudržitelný.*
- *Možnost zapojení se do připravované synody byla pro nás pozitivním impulsem pro rozvoj farnosti. Díky tomu jsme začali uvažovat o nových aktivitách. Věříme, že to bude mít mnoho pozitivního pro další vývoj naší farnosti.*
- *Naučit se spolupracovat v duchu synodality, svěřovat kompetence i zodpovědnost také laikům, nebýt jen udržovateli současného stavu, ale být otevřeni novým a vlastně zároveň tradičním formám života církve.*

VIII. Osoba kněze (příprava na kněžství, kněžská zralost, klerikalismus)

Často zmiňovaná oblast ve slovním hodnocení a také v klíčových slovech v otázce. Zde opět široká škála – od vděčnosti za současný stav a současného kněze (opakuje se víckrát s pochvalou) po stěžování si na uzavřenost, autoritářství, jednostrannou zaměřenost kněze. Zároveň je mezi řádky přítomno vědomí, že *„kněz to sám nespasí“*. Nejčastější výtkou je nekomunikativnost, lidská nezralost a klerikalismus *(Chtěli bychom, aby nás kněz bral jako partnery spolupráce*). Návrhy na změnu současného stavu zahrnují:

i. Jiný způsob přípravy na kněžství zahrnující poznatky psychologie a nové formy komunikace.
ii. Revize postavení kněze ve farnosti – na základě kanonického práva je statutárním zástupcem, má právo veta v pastorační a ekonomické radě, ale měl by více využívat těchto poradních orgánů a více naslouchat lidem a také delegovat kompetence např. v oblastech, ve kterých jsou laici kompetentnější.

- *Kromě každoročních exercicií by měli mít kněží stejně tak povinný seminář, na němž by byli inspirováni, obohaceni v oblasti psychologie a komunikace, personalistiky, psychologické první pomoci atd.*

- *Ve farnosti je problémem nadřazenost kněze v jednání s lidmi, někdy i necitlivé jednání a zvláštní smysl pro humor. Málo se zpovídá, lidé sami kněze o zpověď nepožádají. Je třeba, aby byl kněz pravidelně k dispozici ve zpovědnici nebo ve zpovědní místnosti.*
- *Nutnost kněze být autentický – fungovat na kazatelně stejně jako v běžném životě.*
- *Bylo by vhodné zrevidovat postavení kněží ve farnosti. Směrem k farníkům mají kněží ve farnosti veškerou autoritu.*

- *Představení neargumentují přemístění kněží, biskup světí i kandidáty, kteří byli v jiných diecézích odmítnutí. Problémy s kněžími se neřeší konstruktivně, ale v tichosti se zametají pod koberec.*
- *Dobrá příprava kněží pro život v současném světě. Kvalitní psychologické posouzení kandidátů ke kněžství. Raději méně kněží, ale takoví, kteří nedělají ostudu. Církev se musí distancovat od špatných činů a nesmí krýt trestné činy.*

Aby naše téma nebylo jednostranně pojato (směrem jako kritika od farníků), necháváme zaznít také některé výroky z *Malé kněžské synody*, která proběhla v naší diecézi v létech 2013–2015. Kněží diecéze se v uvedenou dobu setkávali nad předem připravenými tématy (např. *Co ohrožuje působení kněze*? *Co prospívá jeho působení*? *Postavení kněze v diecézi* apod.)

V tématu *Postavení kněze ve farnosti* se probírá způsob, jakým kněz spolupracuje s lidmi, jak jsou lidé zapojování do služeb farnosti, jaká je ochota a angažovanost farníků ve farnosti. V tomto tématu jsou výpovědi kněží následující:

- *Stále více schází dobrovolní spolupracovníci. Někteří kněží se cítí být úkolováni laiky.*
- *Další si myslí, že je třeba se radit s farníky, někteří to považují za zbytečné.*
- *Ještě jiní poukázali na skutečnost, že farnost nemá zájem na spolupráci, je pasivní a čeká, co kněz vymyslí… Kněz musí rozhodovat /autoritativně/, jinak by se lidé ve farnosti nedomluvili, a naopak, někde si lidé všechno sami organizují.*
- *Je třeba spíše spolupracovat s lidmi, kteří nesou zodpovědnost, někteří „kritici“ bez zodpovědnosti mohou spíše činnost narušovat*.

IX. Papež František

Ve slovním hodnocení výstupů ze skupinek na úrovni DIECÉZE–CÍRKEV je často zmiňována osoba papeže, a to bez výhrady pozitivně (na jeho způsob práce, života, vedení církve). Lidé jsou hrdí na to, že jej mohou spojovat s celosvětovou církví a že jako křesťané se mají na koho odvolat. Mezi úkoly do budoucna, vyplývajícími ze synodálního procesu, je vzít papeže vážně – s jeho vizí církve jako polní nemocnice, věnovat se vyloučeným, lidem na okraji, dělat to tak, jak to dělá on. Kladně je hodnocena jeho otevřenost, se kterou mluví o skandálech v církvi, i způsob, jakým tyto kauzy řeší. Stejně pozitivně je přijímána jeho vize církve jako ne-triumfální, ne-honosné a ne-okázalé. Pozitivně je přijímáno nejenom to, co říká, ale především způsob života, který v plnosti odráží jeho slova.

- *Vzít vážně papeže Františka a být jako on: lidsky chápající lidi v nejrůznějších obtížích (chudoba, sexuální menšiny...), opustit fráze a mluvit srozumitelně všem lidem, vzdát se jakéhokoli přepychu a honosnosti, rozhodně se postavit proti všem nepravostem v církvi (zneužití moci, korupce...).*
- *Být polní nemocnicí, nementorovat, nepoučovat, ale sloužit, hlásat radostnou zvěst, nebýt klerikální a příliš důležití. Chovat se s respektem ke všemu stvoření. Pokračovat v nastaveném trendu papeže Františka.*
- *Papež je nám de facto blíž než biskup.*

X. Diecéze

Na této úrovni zaznívá vděčnost za diecézi, nabídku aktivit biskupství a osobu biskupa. Převážně se však objevují výpovědi typu: *chybí kontakt s biskupem, komunikace na úrovni farník–diecéze je nedostatečná, kontakt s biskupstvím je omezen na pastýřské listy a sdělení komunikována při ohláškách, biskup se objeví při biřmování ve farnosti*. Zaznívá kritičnost směrem k diecézi, biskupovi. Lidé málo vnímají spojení s celou diecézí.

Ale objevují se i výpovědi typu: *nestarám se o větší celek (děkanát, diecézi), stačím si s tím, co žiji doma ve farnosti*. Výtky vůči diecézi (biskupství, biskupovi) se týkají i toho, že na více úrovních nejsou využívány mechanismy, které jsou užitečné a měly by být běžné, např. vizitace ve farnostech (děkan, biskup), neoficiální setkání se zástupci diecéze (biskupem), možnost bezprostředního kontaktu apod.

- *O dění v jiných farnostech a celé diecézi se zajímáme pouze příležitostně. Občas se účastníme akcí pořádaných jinými farnostmi. Nemáme dostatečné informace o dění v celé církvi. O propojení s celou církví usilujeme skrze modlitbu. Různé kauzy v církvi vyvolávají zármutek věřících namísto radosti ze společného putování.*
- *Oceňujeme přednášky na biskupství, podporu katechetického centra, diecézní setkání mládeže, Prašivou pro rodiny i zapojení biskupa. Vnímáme různé nabídky aktivit pro různé skupiny ze strany diecéze. (...) Vizitace v diecézi by měli mít prioritní postavení ve službě biskupa. V české Církvi se nikdo moc neptá, jak se nám v ní žije – je to poprvé a je to skvělý krok papeže Františka. Někdy je spousta nabídek, ale člověk musí být sám aktivní. V celé Církvi vnímáme, že synodní realita spíš před synodou nebyla. Je to něco naprosto nového. Něco jako příprava na „3. vatikánský koncil". Máme naději v synodě, že se to někam s Církvi zase posune a bude hlásat evangelium v podmínkách své doby.*
- *Farnost – společenství známých lidí, pravidelně se potkáváme (minimálně při nedělních mších), prožíváme různé věci. Synodalita je zde přirozená. Diecéze – nežiji společenstvím diecéze, nevnímám impulsy diecéze, neznám lidi z diecéze. Nevnímám synodalitu diecéze, ale ani ji zde nevyhledávám a "nepotřebuju". Celá církev jako nositelka myšlenky, vnímám přes média, čtu duchovní literaturu.*

XI. Reforma v církvi

V oblasti reforem v církvi byly zmíněny otázky jako:

- *celibát,*
- *revize zažitých struktur,*
- *změna organizačního a ekonomického fungování církve,*
- *větší transparentnost.*

Nejčastěji zaznívá slovo *celibát* – jeho zdobrovolnění. Cílem není jeho zrušení, cílem by spíše měla být diskuze o tom, zda je celibát ještě i dnes nástrojem evangelizace (pastorace), nebo přežitek a přítěž.

Další oblastí, která by potřebovala reformu, je organizační fungování církve. Do budoucna by mělo fungování ve farnostech (i v diecézi) více stavět na odborných laicích, na ně by se měla přenášet větší zodpovědnost.

Největší změnu vyžaduje transparentnost církve – a to od jejích nejnižších součástí – tzn. jakým způsobem funguje farnost (diecéze), jak probíhá rozhodování, kdo stanoví cíle a kdo je zodpovědný

za jejich naplňování, jaké je hospodaření zmíněných celků a transparentnost ekonomických záležitostí apod.

Jestli má synoda vést k nějakým reformám, je nutné, aby závěry synody „nevyšuměly“ do prázdna. Církev by měla reagovat na potřeby doby, být srozumitelná pro dnešní svět, zasloužila by si lepší obraz, měla by více evangelizovat. Měla by se vydat synodální cestou, která povede k jejímu ozdravení.

- *Také si myslím, že by se měl celibát kněží zdobrovolnit. Mnoho ženatých mužů s rodinami by bylo dobrými kněžími a možná by se dokázali lidem a jejich starostem lépe přiblížit.*
- *Dobrovolnost celibátu, vyšší zapojení žen v církvi, řešit situaci znovusezdaných párů, možnost psychosociální péče pro kněze a jejich následná formace (včasné rozpoznání blížícího se vyhoření, řešení osobních problémů, osamělosti apod.).*
- *Církev je instituce, která se neptá, ale rozhoduje místo nás. Některé věci v ní je třeba brát s nadsázkou, myslet si své, ale nadále plnit povinnosti. Měla by se modernizovat.*
- *Přehodnotit svůj pohled na některé zažité věci (autorita kněží, služba žen v církvi, pohled na lidi, kteří nějak selhali, celibát kněží, současný svět, dobu a její možnosti nevnímejme jako nepřítele, ...).*
- *Společně hledat, jak dál předávat víru v dnešní době, jak opustit 19. století (muzeum).*

XII. Uzavřenost do místního společenství

Víckrát zaznělo: *Řešili jsme „jenom místní církev (farnost), nevěnovali jsme se diecézi ani celosvětové církvi“*. Tuto skutečnost dokazuje neschopnost odpovědět na otázku týkající se diecéze a celosvětové církve. Většinou byli účastníci skupinek zaujati pouze místní církví s jejími problémy a nepostihli větší celky. Zároveň je třeba připomenout (jak už zaznělo v úvodu), že to bylo způsobené původním zněním zadání, které dostali koordinátoři diecézní a tím pádem i koordinátoři farní, totiž zabývat se v první řadě tím, co je bezprostředně kolem nás, všímat si té nejmenší buňky ve farnosti (místním společenstvím obecně). Když se pak místní koordinátoři dostali k vyplňování dotazníků, byli celkem překvapeni, co se po nich chce. A tak popravdě a upřímně, aby si nemuseli vymýšlet a aby neprezentovali pouze svůj pohled, odpovídali takto:

- *Situaci v diecézi ani v celé katolické církvi jsme nediskutovali.*
- *Na tyto otázky bohužel neumíme dát odpověď, protože ohledně chodu diecéze a celé katolické církve nemáme dostatek informací. Během synodních setkání jsme se ve vyřčených tématech zaměřovali na naše komunitní společenství.*
- *Nepochopili jsme otázku.*
- *Nerozumím.*
- *Nejsme schopni popsat.*
- *Touto otázkou jsme se nezabývali.*
- *Skupinka se zabývala jen otázkou na úrovni místní církve, nikoli diecéze či celé církve.*

ZÁVĚR

Děkujeme všem, kteří se v ostravsko-opavské diecézi zapojili do synodálního procesu, a to jakkoliv – zapojením do skupinek, účastí na presynodálním setkání v diecézi, radou a modlitbou. Vážíme si nasazení a času, který jste synodálnímu procesu věnovali. Věříme, že tato syntéza je obrazem snahy všech lidí zapojených do tohoto procesu.

Předložená Syntéza se svým širokým záběrem může v některých momentech působit až příliš **kriticky** – jak směrem k vedení církve, tak k sobě. Přičítáme to faktu, že je to poprvé, kdy jsme mohli tuto zkušenost prožít, a proto jsme tu příležitost pojali tímto způsobem. Dalším důvodem je skutečnost, že ve společnosti kolem nás je i tvrdší kritika běžnou součástí života – jak v rodinách, tak v pracovním procesu nebo i ve veřejném životě (politice). V církvi musíme počítat s lidmi, kteří jsou zasazení do současných vzorců, ke kterým patří i konstruktivní kritika.

Kritika není zaměřená pouze na druhé, ale zaznívá také **sebekritika**. Tu lze vidět v oblastech komunikace a dialogu (viz dále), ale také v osobním duchovním životě – např. zmíněný *Formalismus v náboženském životě*, *povrchnost ve víře* a *potřeba katecheze pro všechny věkové skupiny.*

Nejčastěji používaná slova v synodních výstupech zněla: **naslouchání**, **dialog** a **komunikace**. Následně pak byla použita na více úrovních – např. dialog mezi sebou navzájem, dialog s jinak věřícím nebo nevěřícím světem.

Spolu s výše uvedenými slovy se také často mluví o **transparentnosti** církve na všech úrovních a ve všech oblastech (hospodářství, skandály).

V čem se výpovědi vesměs shodovaly, byla otázka **slavení**. Neřešila se zde forma, ale srozumitelnost dnešnímu člověku (zastaralé texty) a také ráz slavení, který se může jevit pro člověka z venku jako příliš smutný.

Co se týká častého zmiňování **osoby kněze**, bylo podle nás vhodné do syntézy zapojit kněze s jejich pohledem. Nabízely se výstupy z *Malé kněžské synody*, která probíhala v naší diecézi před několika lety. Pokud na straně věřících zaznívala kritika k fungování farnosti a způsobu života kněze, ze strany kněží se nejčastěji řeší samotné zapojení laiků a spolupráce s lidmi ve farnosti (viz bod VIII. včetně citací).

Ve výpovědích a jejich formulacích je patrná **osoba papeže Františka**, často jsou použity jeho výrazy a myšlenky, které lidé přijímají za své.

A co se ukázalo jako všeobecně platné? **Událost synody** nám otevřela oči i mysl pro nový pohled na podobu života církve, kterou jsme teoreticky znali, potřebovali jsme však praktickou zkušenost, která nám snad otevřela cestu pro církev budoucnosti. Nejlépe to vystihují slova účastníků: *Někdo se nás zeptal, …někdo měl zájem o náš názor, …cítili jsme se být součástí církve.* To jsou slova lidí, kteří mají rádi církev, a není jim lhostejná její budoucnost. A to je dobrá zpráva i pro naši diecézi.

Za diecézní synodální tým
P. Jan Czudek

Coram me – přede mnou/mnou přijato 14. 5. 2022

Biskup Martin David,
apoštolský administrátor
ostravsko-opavské diecéze